

СТАТУС ЧИСЛІВНИКІВ У ПАРЕМІОЛОГІЧНИХ КОНСТРУЮВАННЯХ

Грамотіна В. О., студ. гр. ПРМ-21

При вивченні іноземної мови відбувається поринання в культуру народу. Важливим історико-лексичним пластом кожної мови являється фольклор, в тому числі прислів'я та приказки. Розділ фольклористики, що займається мовним і структурним аналізом прислів'їв та приказок, називається пареміологією.

Паремії являють собою мовне вираження когнітивних структур, які визначають сприйняття навколишньої дійсності мовною й культурною спільнотою. Мета паремій полягає не лише у допомозі пізнання реального світу, але і в мовному спілкуванні, яке є віддзеркаленням сприйняття суспільних й культурних процесів у житті людей. Саме паремії надають можливість пробуджувати, мобілізувати та активізувати образну уяву. Дійсність, надана у фразеологічній картині світу, інтерпретується під кутом емоційної оцінки і вид інтерпретації визначає відповідний спосіб дії і поведінки особистості [1].

Паремії англійської та української мов можуть бути подібними за лексичним складом, комунікативним значенням та стилістичним забарвленням, але значна частина англійських, і українських прислів'їв мають свої особливості, і відповідник у порівнюваній мові часто буває тільки приблизним. При порівнянні паремій характерним є визначення спільного асоціативного значення, аналогічність ситуації, у якій доречним є вживання прислів'я.

Паремії являють собою мовне вираження когнітивних структур, які визначають сприйняття навколишньої дійсності мовною й культурною спільнотою. В англійській мові виокремлюється група паремій, у яких стабільним елементом є числівник.

Числівникам сучасних порівнюваних мов притаманні риси інформативності, динамізму, термінологічності, стабільної кореляції з одиницями лексико-семантичного поля кількості, регулярних семантичних зсувів, словотворчої валентності. В умовах оточуючого контексту (малого та великого) числівники модифікують функції залежно від текстового регістру, дискурсу [2].

В умовах фразеологічного оточення числівники позначають як точну, так і невизначену кількість: *a bird in hand is worth two in bush* «синиця в руках краща від журавля в небі». Числівники у фразеологічному контексті мають тенденцію реалізувати конотативні значення. Емоційність, експресивність лексикалізованих числівників є прозорою в пареміологічних одиницях *two heads are better then one* «одна голова добре, а дві краще».

Числівники англійської мови характеризуються словотворчою активністю – утворенням нових числівників у межах однієї частини мови та денумеративів – вторинних утворень за її межами. Під денумеративами розуміємо секондарні конструювання, вихідною морфемою яких є коренева морфема числівників. Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні, ад'єктивні, субстантивні та службові слова. Денумератив відрізняється від числівника – як у плані вираження, так і в плані змісту, а також – способом реалізації репрезентативної функції.

Компоненти паремій здатні семантично модифікуватися. У зв'язку з десемантизацією числівників паремії переходять в розряд потенціальних слів або словосполучень, що зберегли певну смислову орієнтацію: *as clear as two and two makes four* «ясно, як два та два – чотири». Позбавлення числівниками у пареміях числового змісту призводить до втрати сем точної кількості, до їх залучення до поля невизначеної кількості, до омовлення контрасту, вираження понять «багато», «мало»: *better a little fire to warm us, than a great one to burn us* «хорошого – потрохи». При повній десемантизації числівника паремія переходить до розряду кількісно-оцінних одиниць: *a cat with nine lives* «живучий».

Про семантичну модифікацію числівників, їх часткове або повне позбавлення кількісного значення свідчать такі чинники, як заміна числівників у пареміях іншими кількісними словами, взаємозамінюваність числівників при збереженні смислу, заміна числівника іншим словом, опущення числівника без зміни смислу полілексемної одиниці.

Десемантизація нумеральних компонентів проявляється у паремії на позначення кількісного контрасту. Ефект протиставлення створюється числівниками з різним числовим наповненням. У пареміях часто використовується числівник *one*, що протистоїть за значенням іншим числівникам або кількісним словам: *one hour in the morning is worth two in the evening* «ранок покаже» [3].

Відтворення паремій складає особливу перекладацьку проблему. На відміну від фразеологізмів, еквівалентних слову, у прислів'їв і приказок образний зміст, тобто їх внутрішня форма зазвичай зберігає свою значущість. Перекладачу важливо передати обидва компоненти: і сенс прислів'я, і його метафоричний зміст. Перекладач може перекласти прислів'я з числівником повним еквівалентом, частковим еквівалентом, «псевдоприслів'ям» чи вдатися до описового перекладу.

1. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1996. – 288 с.
2. Швачко С. О. Квантитативні одиниці англійської мови : перекладацькі аспекти : посібник / Швачко С. О. – Вінниця : Нова кн., 2005. – 125 с.
3. Швачко С. А. Языковые средства выражения количества в современном английском, русском и украинском языках. – К.: Вища школа, 1981. – 143 с.

Наук. кер. – Швачко С. О., *д-р філол. наук, проф.*

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.1. — С. 11-13.